

Europese integratie

Europese integratie? De Euroburger haalt er zijn schouders over op. Hij voelt zich geen Europeaan. Zijn beeld van de Europese Gemeenschap is negatief. De Europese Gemeenschap is voor hem synoniem met landbouwoverschotten, begrotingstekorten, besluiteloze politici en bureaucratie. Komt er eigenlijk wel eens wat goeds uit Brussel?

Die burger heeft ongelijk. Niet wat de overschotten, tekorten, besluiteloosheid en bureaucratie betreft. Wel met zijn onverschilligheid. Hij zou zich kwaad moeten maken. Hij zou moeten eisen dat er een eind komt aan het Europese gezeur over de landbouw. Hij zou zijn volksvertegenwoordigers moeten opdragen dat zij de uitgaven onder controle brengen en de obstakels voor de interne markt uit de weg ruimen. Waar betaalt hij tenslotte zijn ecu's voor? Toch niet alleen om het mogelijk te maken dat de landbouwprijzen worden opgedreven, waardoor hij zelf uiteindelijk duurder uit is met zijn voedselpakket?

Maar er is geen lobby van Burgers voor een Verenigd Europa. Er is geen opstand van belastingbetalers tegen Europese verspilling. Politici die de Europese integratie frustreren worden niet afgezet, maar geprezen omdat zij het nationale belang, of het deelbelang van een of andere pressiegroep, met verve hebben verdedigd. Het is het bekende probleem van het tekortschietende aanbod van collectieve goederen. Het grotere algemene belang, dat vaag en diffuus is en geen krachtige voorvechters kent, wijkt voor specifieke deelbelangen waarvoor gepassioneerde minderheden pal staan.

Sinds 1970, toen het politieke appèl van een verenigd Europa was uitgewerkt en de economische omstandigheden moeilijker werden, is het Europese integratieproces gestagneerd. Weliswaar breidde de Gemeenschap zich nog met een aantal nieuwe lidstaten uit, maar deze uitbreiding leidde slechts tot verzwakking van de interne samenhang en vertraging van de besluitvorming. Slechts de oprichting van het Europese Monetair Stelsel in 1979 was een stap in de goede richting. Op andere terreinen, zoals het opruimen van handelsbelemmeringen, de economische en politieke samenwerking en de versterking van de besluitvormingsstructuur, werden alleen maar stappen terug gedaan.

Sinds een jaar of twee echter lijkt het Europese klimaat weer wat milder te worden. Het *Witboek*, dat in 1985 is aanvaard, bevat een concrete agenda voor de voltooiing van de interne markt per ultimo 1992. De Europese Akte, die dit jaar in werking is getreden, kan een bescheiden stap betekenen op de lange weg naar doeltreffender besluitvorming. Steeds openlijker wordt er gespeculeerd over versterking van de monetaire samenwerking in het kader van het EMS. Steeds sterker

ook groeit de overtuiging dat er nu echt een eind moet komen aan de agrarische overproductie op kosten van de Gemeenschap. Toegegeven, deze zaken stonden dertig jaar geleden al in het Verdrag van Rome. Dat zij nu voor nieuwe impulsen moeten doorgaan is een testimonium paupertatis. Maar het zijn signalen dat de Europese integratie weer enigszins serieus wordt genomen.

Deze verandering is niet van binnenuit gekomen. Zij is afgedwongen door de buitenwereld. Terwijl Brussel delibereerde, werd de Gemeenschap bestormd. Japanse produkten veroverden de markt. De Europese Gemeenschap werd jaar in, jaar uit geconfronteerd met achterblijvende economische groei, steil oplopende werkloosheid en een steeds verder verslechterende concurrentiepositie op het gebied van de nieuwe technologieën. Het waren niet de Europese burgers noch de Europese politici die in Brussel aan de bel trokken, maar de Europese bedrijven die hun kansen om in de internationale concurrentiestrijd mee te komen steeds kleiner zagen worden als er geen voortgang werd gemaakt met de vorming van een interne markt. Via een intensieve lobby slaagden zij erin de Europolitiek van hun belang te overtuigen, dat tevens het belang van de Europese burger was.

Het realiseren van de interne markt voor 1992 wordt nog een enorme krachttoer. En zoals de commissie-Padoa-Schioppa onlangs indringend onder de aandacht heeft gebracht zal het niet lukken als niet tevens vorderingen worden gemaakt op het punt van de stabilisatie en de redistributie 1). De landbouw- en financieringsproblemen zijn torenhoog en zullen nog jaren de agenda bepalen 2). Over de institutionele zwakte van de Gemeenschap is het maar beter te zwijgen. Er is dus geen reden voor overspannen verwachtingen. De recente top in Kopenhagen zal de laatste mislukking niet zijn.

Maar toch zit er weer een vleugje optimisme in de Europese lucht. Het klinkt ook door in de artikelen in dit nummer. Optimisme dat niet geïnspireerd wordt door de idealen van de jaren vijftig, maar door de nuchterheid van de jaren tachtig. Want je kunt het op je vingers natellen: stilstand is achteruitgang en de prijs van de verdeeldheid stijgt met de dag.

L. van der Geest

1) *Efficiency, stability and equity. A strategy for the evolution of the economic system of the European Community*, Rapport van een studiegroep onder voorzitterschap van T. Padoa-Schioppa, Brussel, april 1987.

2) Zie WRR, *De financiering van de Europese Gemeenschap*, Rapporten aan de regering nr. 32, 's-Gravenhage, 1987.